

КИЇВСЬКА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА З ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВРЯДУВАННЯ

ДИПЛОМНА РОБОТА

«Вплив вимушеної міграції українців, спричиненої повномасштабним вторгненням на економіку Польщі як приймаючої країни»

Студентка: Довгоруک Дарина Сергіївна

Наукова керівниця: доктор філософії, Власенко Анастасія

Для здобуття освітнього ступеня: Магістр
за спеціальністю: 281 Публічне управління та адміністрування

Київ 2025

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	4
ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	5
ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ.....	12
ВИСНОВКИ.....	32
ДИСКУСІЯ.....	35
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОЛІТИКИ.....	36
ДОДАТКИ	37
ДЖЕРЕЛА	39

АНОТАЦІЯ

Питання економічного впливу мігрантів на економіку приймаючої країни часто викликає дискусії. Незважаючи на те, що трудова міграція є всесвітнім трендом для покращення економічного та соціального добробуту мігрантів, вимушена трудова міграція, спричинена військовим конфліктом, природними катаклізмами та політичними змінами в країні є недостатньо дослідженою.

У цьому дослідженні я перевіряю вплив міграції українців, що спричинена повномасштабним вторгненням на економіку Польщі за допомогою статистичних методів та проведенням опитувань українців, що вимушено покинули свої домівки та працевлаштувались в Польщі.

За результатами дослідження я виявила, що міграція українців до Польщі позитивно вплинула на економіку приймаючої країни.

Ключові слова: міграція, економіка, податкові надходження, робоча сила, Україна, Польща

Кількість слів: 8593

ВСТУП

Починаючи з моменту повномасштабного вторгнення РФ в Україну, тисячі українців були змушені покинути рідні домівки та переїхати до сусідньої Польщі для пошуку прихистку та можливості працювати без постійної загрози для життя; при цьому, наразі немає достатньої кількості досліджень, які присвячені цій міграції.

Для сучасного світу проблема міграції і її впливу на економіку є особливо актуальною та досліджується багатьма вченими. Більшість з них намагалися створити теоретичну базу для кращого розуміння впливу для економіки приймаючої країни.

У той же час, наразі відсутня достатня кількість досліджень, присвяченим питанню міграції через військовий конфлікт і наслідків такої міграції для приймаючих країн, оскільки більшість робіт загалом спираються на загальний контекст, де міграція є добровільною та не спричинена військовим конфліктом (James, Romine, & Zwanzig, 1998, p. 172).

Відсутність досліджень, присвячених питанню впливу українських мігрантів, що переїхали через війну на економіку Польщі є **аналітичною проблемою**, яку я розгляну в своїй дослідницькій роботі та за рахунок цього зможу її виправити. Вивчення українського прикладу мігрантів, що переїхали через військовий конфлікт до Польщі стане вагомим емпіричним внеском, оскільки переважна більшість українців переїхали саме в цю країну та інтеграція таких осіб відрізняється від політик, що застосовувались з мігрантами з Балканів та Іраку за прикладами попередньо зазначених робіт.

Таким чином, **аналітичне питання** звучить як «Яким чином вимушена міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, впливає на економіку Польщі як приймаючої країни?».

Для обґрунтування я обрала **підтверджувальний дизайн**, що тестує перевірку заздалегідь сформульованої гіпотези, використовуючи чітко визначену теоретичну модель (Jaccard & Jacoby, 2010, p. 19).

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Переважно, увага дослідників у наявних роботах зосереджувалась на таких загальних наслідках міграції, як збільшення кількості кваліфікованої або некваліфікованої робочої сили як чинника виробництва (Edo, Ragot, Rapoport, Sardoschau & Steinmayr, 2018; р. 5) , притоку валютних коштів (Ratha, 2003, р. 157) та зменшенню рівня безробіття (Jean & Jiménez, 2011, р. 241). Попри те, що всі ці дослідження зробили значний внесок на розуміння впливу добровільної міграції (*voluntary migration*) з точки зору лише позитивних наслідків для приймаючої країни, я хочу зосередитись, головним чином, на літературі, що присвячена наслідкам міграції, яка спричинена військовим конфліктом (*forced migration* - вимушена міграція), та проаналізувати, як вони впливають на економіку приймаючих країн. Так, наприклад, (Maystadt & Verwimp, 2014, р. 803) у своїй роботі зазначають, що міграція, спричинена війною, має невеликий вплив на середню заробітну плату існуючих працівників, але більш значний вплив припадає саме на розподіл заробітної плати: низькооплачувані працівники втрачають в оплаті, а середньо- та високооплачувані працівники виграють у цьому процесі.

З іншого боку, інше дослідження (Nikolov, Salarpour, & Titus, 2021, р. 12) спирається на стандартну економічну модель впливу міграції, спричиненої війною в Сирії на економіку деяких європейських країн, таких як Німеччина. Основною відмінністю впливу міграції, яка спричинена військовим конфліктом, автори виділяють збільшення не лише загальної кількості працівників у країні, але також і зміну кваліфікаційного складу робочої сили; і, таким чином, негативної зміни структури заробітної плати в приймаючих країнах. У роботі (Sirkesi, 2005, р. 197–214), що присвячена міграції, спричиненій війною в Іраку, основна увага приділяється проблемі етнічної напруженості, яка в майбутньому спричиняє економічну нерівність мігрантів та, як наслідок, впливає на збільшення кількості безробіття.

Науковці, міжнародні організації та держави світу застосовують широкий спектр підходів до вимірювання економічного розвитку. Традиційно, основним індикатором є валовий внутрішній продукт (ВВП), який відображає загальний обсяг вироблених товарів і послуг у країні. Однак, на думку багатьох дослідників, цей показник має суттєві обмеження, оскільки не враховує соціальне благополуччя, екологічну стійкість та рівень нерівності (Costanza, Hart, Posner, & Talberth, 2009, р. 5).

Наприклад, Індекс людського розвитку (HDI) поєднує економічні та соціальні параметри — тривалість життя, рівень освіти та доходи населення (Stiglitz, Sen, & Fitoussi, 2009, р. 16), а Індекс соціального прогресу (SPI) враховує такі соціальні та

екологічні аспекти, як доступ до освіти, медичних послуг, особиста безпека і стійкість навколишнього середовища, і не включає економічних показників (Porter, Stern, & Green, 2014, p. 5).

Інші альтернативні індикатори, такі як Індекс справжнього прогресу (Genuine Progress Indicator), враховують екологічні та соціальні фактори, що дозволяють оцінити стійкість та добробут суспільства (Stiglitz, Sen, & Fitoussi, 2009, p. 144).

Хоча підходи до вимірювання економічного розвитку суттєво різняться залежно від методології та цілей дослідження, у цій роботі використовується рівень податкових надходжень як ключовий індикатор для аналізу економічного розвитку Польщі. Дослідження показують, що збільшення податкових надходжень позитивно впливає на економічне зростання, оскільки забезпечує фінансування державних послуг та інфраструктури, що, в свою чергу, стимулює подальший розвиток держави (Besley & Persson, 2013, p. 17). Цей вибір обґрунтований тим, що податкові надходження відображають не лише економічну активність, але й ефективність податкової системи та рівень податкової дисципліни.

Так, податки є основним джерелом доходів держави, що дозволяє фінансувати інфраструктурні проекти (будівництво доріг, мостів, енергетичних об'єктів), освіту та науку (школи, університети, наукові дослідження), охорону здоров'я (лікарні, профілактичні заходи), безпеку та правопорядок (поліція, армія, судова система) та соціальний захист (пенсії, допомоги, субсидії). Тому, сплата податків громадянами не лише підтримує загальний добробут населення, а й створює робочі місця, підвищує продуктивність праці та стимулює довгострокове економічне (De Leon Miranda & Nguyen, 2025). У той же час, завдяки податковим надходженням держава може стимулювати розвиток пріоритетних галузей, підтримувати підприємництво та інновації через податкові пільги та субсидії та інвестувати в людський капітал, що сприяє економічному зростанню в довгостроковій перспективі (Barro, 1990, p. 103-126).

Таким чином, наявні дослідження демонструють розмаїття підходів до вивчення наслідків міграції та способів оцінки економічного розвитку країни. Однак у контексті вимушеної міграції, спричиненої військовими конфліктами, основний акцент в науковій літературі зосереджено переважно на таких аспектах, як вплив на ринок праці, рівень зайнятості, етнічна напруженість та зміни у структурі заробітної плати (Nikolov, Salarpour, & Titus; Edo et al., 2018; Sirkeci, 2005). Натомість фінансово-економічні наслідки, зокрема питання формування та динаміки податкових надходжень як одного з ключових джерел економічного зростання приймаючої країни, залишаються недостатньо вивченими та є **прогалиною**, що розглядатиметься в дослідженні.

Особливо гостро ця прогалина відчувається у контексті України та Польщі. Враховуючи безпрецедентні масштаби вимушеної міграції українців після початку повномасштабного вторгнення для Європи, ця ситуація становить унікальний випадок, що відрізняє його від попередніх міграційних хвиль, спричинених збройними конфліктами у Сирії або в Іраку, тому відсутність досліджень, присвячених цій темі становить **аналітичну проблему**.

Саме тому у дослідженні аналізуватиметься вплив вимушеної міграції українців на економіку Польщі крізь призму податкових надходжень від них. Заповнення цієї прогалини дозволить не лише глибше зрозуміти специфіку сучасної вимушеної міграції, але й зробити вагомий внесок у наукову дискусію щодо довгострокових економічних ефектів для приймаючих країн.

Таким чином, у цій роботі я досліджуватиму **аналітичне питання** «Яким чином вимушена міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, впливає на економіку Польщі як приймаючої країни?».

Відповідно до вищезазначеного, **моє теоретичне очікування** полягає у тому, що міграція позитивно впливає на розвиток економіки в Польщі. Для обґрунтування я обрала **підтверджувальний дизайн**, що тестує перевірку заздалегідь сформульованої гіпотези, використовуючи чітко визначену теоретичну модель (Jaccard & Jacoby, 2010, p. 19).

Аналітична рамка. Концептуалізація

Міжнародна асоціація з вивчення вимушеної міграції визначає «вимушену» міграцію як «переміщення біженців і внутрішньо переміщених осіб (переміщених внаслідок конфліктів), а також осіб, переміщених внаслідок природних чи екологічних катастроф, хімічних чи ядерних катастроф або голоду (International Association for the Study of Forced Migration, n.d).

Огляд літератури демонструє, що вимушений мігрант (*forced migrant*) вважається особою, що змушена залишити дім під загрозою або через фактичне застосування сили, а також через незахищеність, техногенні катастрофи або переслідування (United Nations High Commissioner for Refugees, 2007, p. 164). Однак значення терміну «вимушений мігрант» (*forced migrant*) може відрізнятися, коли вчені застосовують його до різних контекстів. Поняття вимушеного мігранта часто використовується як взаємозамінне з такою термінологією як «біженець» (*refugee*).

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) спочатку було засновано для надання допомоги біженцям, переміщеним через збройний

конфлікт або переслідування, які становлять «звичайний» тип вимушених мігрантів, але в останні десятиліття концепція вимушеної міграції розширилася для охоплення ширшого спектру вимушених переміщень. Міжнародна організація з міграції (МОМ, 2012) визначає вимушену міграцію в широкому сенсі як «переміщення населення або групи, зумовлене вимушеними чинниками, що стосуються загрози здоров'ю або життю, що виникає через природні чи техногенні причини (наприклад, переміщення біженців та внутрішньо переміщених осіб, а також людей, переміщених через природні, ядерні чи хімічні катастрофи тощо) (International Organization for Migration, 2019, p. 62).

Зв'язок між економічною інтеграцією та міграцією відслідковується в літературі про глобалізацію. Вирішальними характеристиками глобалізації є зростання транскордонних потоків та їх організація за допомогою багатовузлових транснаціональних мереж (Castells, 1996, p. 470; Held et al., 1999, p. 16). Потоки та мережі можуть бути пов'язані з економічними факторами, такими як торгівля та інвестиції, політичною співпрацею та міжнародними організаціями, а також культурними продуктами. Однак такі потоки завжди також пов'язані з потоками людей. Значна частина такого переміщення не вважається міграцією: переміщення бізнесменів, керівників і висококваліфікованого персоналу в транснаціональних компаніях і міжурядових установах вважається бажаною мобільністю.

У комплексному аналізі (Nassari, 2009, p. 3) зроблено висновок, що в той час «біженці» (*refugees*) змушені тікати, щоб врятувати своє життя або захистити свою свободу, поняття «вимушений мігрант» (*forced migrant*) описує будь-яку особу, яка переїжджає, як правило, через міжнародний кордон, щоб приєднатися до членів родини, які вже знаходяться за кордоном, або самостійно шукати засобів до існування, щоб уникнути стихійного лиха або війни (Helton & Jacobs, 1998, p. 525) вказують у своєму дослідженні, що «біженцями» (*refugees*) є люди, які покидають свою країну походження через побоювання переслідування, воєнного конфлікту, насильства чи інших обставин, які серйозно порушили громадський порядок і, як наслідок, потребують «міжнародного захисту». Їхнє становище часто є настільки небезпечним і нестерпним, що вони перетинають національні кордони в пошуках безпеки в сусідніх країнах.

Крім того, варто зазначити, що хоча кількість вимушених мігрантів є високою в людському вимірі, вимушені мігранти самі по собі – відповідно до дослідження МОМ, становлять невелику частку з понад 232 мільйонів мігрантів, які, за оцінками, проживали за межами своїх країн у 2013 році (МОМ, 2013, p. 2). Вважається, що переважна більшість внутрішніх і міжнародних мігрантів належать до категорії добровільних мігрантів, які зазвичай переїжджають у пошуках економічних можливостей, для возз'єднання сім'ї та/або для отримання освіти (Castles, 2003, p. 14).

Термін «вимушений мігрант» охоплює переміщення вимушеного переміщення через міжнародні кордони. Наприклад, цей термін використовувався для позначення людей, які самостійно приймають рішення щодо переїзду, спричиненого екологічною катастрофою, війною, бідністю або іншими причинами з метою подальшої адаптації у новій країні, пошуку роботи та добробуту. Виробники сільськогосподарської продукції приймаючої країни залишаються у виграві від вимушеної міграції, оскільки можуть скористатися дешевшою робочою силою у вигляді вимушених мігрантів та збільшенням попиту на продукцію (а також потенційним зростанням цін) через розгортання продовольчої допомоги. «У програші» ж залишаються місцеві працівники, яких вимушені мігранти витісняють на ринку праці (Ruiz & Vargas-Silva, 2013, p. 772-784).

Економічні наслідки добровільної та вимушеної міграції на економіку приймаючої країни різняться, оскільки добровільна міграція, зазвичай, пов'язана з економічною мотивацією, як-от пошук роботи для отримання вищого рівня доходу або покращення умов життя. Як правило, добровільна міграція є запланованим явищем, де особа здатна адаптувати себе до потреб ринку праці приймаючої країни, вивчити мову на базовому рівні для швидшої інтеграції (Dustmann & Frattini, 2014, p. 593; Castles, 2003, p.12). Натомість, вимушені мігранти часто обмежені у виборі місця для тимчасового або постійного переміщення та зазвичай прибувають до приймаючої країни без належних ресурсів чи документів, із вищим рівнем вразливості та потребою в отриманні соціальної допомоги, що може створювати додаткове навантаження на бюджет країни у короткостроковій перспективі (Castles, 2003, p.15).

Звіт МВФ демонструє, що хоч і короткострокові витрати на прийом мігрантів можуть бути значними, у довгостроковій перспективі належна інтеграція мігрантів може сприяти економічному зростанню та стабільності (Aiyar et al., 2016, p. 7–9).

Хоча обидва ці поняття застосовуються до осіб, які покидають свої домівки та перетинають міжнародні кордони, у моєму дослідженні я використовую поняття «вимушеного мігранта» (*forced migrant*), оскільки досліджую вплив українських мігрантів, що переїхали через початок війни, на економіку Польщі, основною метою яких був не лише пошук прихистку, але й подальше працевлаштування як запит до Польщі як приймаючої держави.

Аналітична рамка. Теоретична рамка

Мій вибір для дослідження теоретичної парадигми коливався між інституціоналізмом та системним підходом. У той час як інституціоналізм (Scott, 1987, p. 493) виражається у впливі інститутів на суспільні та політичні результати та створенні правил, норм і практик; системний підхід виражається у тому, що вивчає державну

структуру та вплив на неї, що у свою чергу забезпечують співпрацю між суспільством, яке створює запити та політикою, яка на них реагує (Easton, 1957, p. 384). Системний підхід вважається найефективнішим з точки зору вивчення механізмів надання суспільству найкращої реакції на їхні запити.

Оскільки моє дослідження присвячено не тому, яким чином норми створюють позитивні або негативні економічні наслідки, а запитам мігрантів та їх подальшому впливу на економіку Польщі, мій аналіз буде спиратись на державну структуру та її вплив на неї.

Моїм аналітичним питанням є «Яким чином вимушена міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, впливає на економіку Польщі як приймаючої країни? Для обґрунтування я обрала підтверджувальний дизайн, що тестує перевірку заздалегідь сформульованої гіпотези, використовуючи чітко визначену теоретичну модель (Jaccard & Jacoby, 2010, p. 19).

H0: «Міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, не мала істотного впливу на економіку Польщі як приймаючої держави». Відповідно до нульової гіпотези, приплив українських мігрантів не сприяв суттєвому зменшенню дефіциту робочої сили, не вплинув значною мірою на рівень ВВП Польщі та не відіграв визначальної ролі у розвитку окремих секторів економіки.

H1: міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, позитивно впливає на розвиток економіки в Польщі.

Моїм припущенням є те, що міграція українців дозволила Польщі зменшити дефіцит кваліфікованої робочої сили. Це спричинено тим, що переважна більшість українців, які виїхали, були працездатного віку та були залучені у ринок праці України до повномасштабного вторгнення.

Реакцією Польщі стало надання спеціального ідентифікаційного номеру PESEL, що надає право працевлаштовуватись та проживати в Польщі на законних засадах (легально).

Результатом такої реакції стало підвищення ВВП країни та розвитку секторів, де українці працевлаштовувались найбільше.

Виходячи з цього, моя теоретична пропозиція полягає в тому, що збільшення кількості мігрантів позитивно впливає на економіку Польщі. Ця пропозиція підтверджується тим фактом, що українці, що виїхали через війну, отримавши тимчасовий захист та право на легальне працевлаштування у Польщі, почали шукати і знаходити роботу, а отже, платити податки та стали частиною польської кваліфікованої робочої сили. З цього можу припустити, що українці витрачають

зароблені кошти теж у Польщі, тим самим, зміцнюючи економіку Польщі. Таким чином, за рахунок працевлаштування українських мігрантів зменшився рівень безробіття в Польщі, що позитивно впливає на її економіку.

ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ

Мною обрано підтверджувальний дизайн дослідження. У дослідженні використовується якісний підхід, оскільки метою дослідження є аналіз впливу вимушеної міграції на економіку Польщі в контексті соціально-економічних процесів як унікального прецеденту, а не лише вимірювання кількісних змін. Оскільки інтеграція мігрантів залежить від структурних викликів, таких як нестача кваліфікованих працівників у певних секторах та регіонах, рекомендується застосовувати якісний підхід (Grabowska-Lusińska & Okólski, 2009, p. 12).

У дослідженні фінансового впливу мігрантів на економіку Великобританії зазначено, що економічний вплив мігрантів залежить не лише від статистичних показників (наприклад, зайнятості чи податкових внесків), але й від якісних показників, а саме соціального капіталу, навичок, культурної адаптації (Dustmann & Frattini, 2014, p. 595).

Мій вибір викликаний фактом, що якісний підхід до дослідження (*qualitative research*) також зосереджується на дослідженні того, як люди, організації та структури формують реальність у місці поточного перебування або проживання та впливають на неї, та як, водночас, середовище формує сприйняття життєвих обставин людей (Zapata-Barrero, 2018, p.78).

Для обґрунтування цього методологічного дизайну дослідження мною була обрана методологія порівняльного *case-study*. Порівняльний *case-study* допомагає описати життєвий досвід людей щодо явища (Creswell, 2014, p.14), у свою чергу, *case study* передбачає комплексний аналіз різноманітних джерел, зокрема наукових статей, політичних документів та особистих свідчень. Стверджується, що «одиницею аналізу» в дослідженні конкретного випадку може бути особа, сім'я, домашнє господарство, громада, організація, подія чи навіть рішення (De Vaus, 2001, p. 220).

У дослідженні також застосовується глибинне (*in-depth*) *case study*, яке дозволяє виявити закономірності та теми, які покращують розуміння подій і дій (Simons, 2014, p. 455). Щоб проаналізувати дані, на яких базується дослідження та побудувати основу для подальших висновків, я також застосовуватиму аналіз часового ряду (*time-series case study*). Дослідження часових рядів (*time-series case study*) вивчає конкретну вибірку даних, зібрану послідовно протягом певного відрізка часу для аналізу закономірностей, тенденцій і залежностей (Broomhead & Jones, 1989, p. 103).

Таким чином, я спробую простежити зміни загальної кількості українських біженців, інтеграції українців на польський ринок праці в розрізі працевлаштування, статі та

вікової категорії українських мігрантів у розрізі 2020-2024 року для охоплення довоєнного та воєнного періоду.

Для аналізу впливу міграції українців, спричиненою повномасштабним вторгненням на економіку Польщі, дослідження базується на таких показниках, як загальна кількість осіб, що перетнула кордон Польщі з початку повномасштабного вторгнення та з них частка українців; кількість українців, що перебувають під тимчасовим захистом за критерієм віку та статі, кількість працевлаштованих українців за поділом на сектори ринку праці, професіями та воєводствами Польщі. Для збору даних я використовуватиму звіти УВКБ ООН (UNCHR), Євростату (представлено Statista), Прикордонної служби Польщі та Deloitte.

Для визначення того, яким чином вимушена міграція українців впливає на економіку Польщі, у цьому дослідженні мною буде проаналізована інтеграція українців на польський ринок праці з огляду на кількість осіб, що використовують PESEL UKR, що засвідчує статус українських громадян як осіб, які потребують захисту, і гарантує їм законне перебування в Польщі, право на працевлаштування, соціальні виплати та доступ до медицини. Відповідно до бази даних PESEL (2024), власниками більшості PESEL UKR є жінки (63,7%) та 36,3% – чоловіки, половина з яких (56%), є працездатного віку (18-64), що становить понад 536 тисяч осіб, а саме: жінки молодше 18 років становлять 19% населення, жінки у віці 18-64 роки становлять близько 41% населення, а ті віком 65 років і старші становлять близько 3% населення.

Операціоналізація змінних відбуватиметься шляхом аналізу таких показників у розрізі двох часових проміжків: до початку повномасштабного вторгнення (січень 2020- 23 лютого 2022) та після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 – 31 грудня 2024):

1. Загальна кількість перетинів українсько-польського кордону;
2. Загальна кількість українців, що перебувають в Польщі довше 90 днів;
3. Кількість українців зі статусом тимчасового захисту;
4. Загальна кількість працевлаштованих українців (за секторами, професіями та регіонами Польщі).
5. Загальна кількість податкових надходжень до економіки Польщі(за секторами, професіями та регіонами Польщі);
6. Кількість податкових надходжень від українців до економіки Польщі(за секторами, професіями та регіонами Польщі);

Генеральною сукупністю дослідження є українці, які вимушено мігрували до Польщі після повномасштабного вторгнення. Вибірка дослідження сформована шляхом аналізу відкритих джерел, а саме офіційних звітів та даних від УВКБ ООН, Євростату, Deloitte, Прикордонної служби Польщі.

Для вибірки даних використовуються такі критерії:

1. Період прибуття в країну (особи, які перетнули кордон Польщі до та після 24 лютого 2022 року).
2. Статус перебування в країні (наявність тимчасового захисту або іншого легального статусу, наприклад, PESEL).
3. Вік та стать українських мігрантів;
4. Зайнятість (працевлаштовані українці, які працевлаштовані в різних секторах економіки та економічно неактивні українці).

Ці критерії дозволять проаналізувати вплив українських мігрантів на економіку Польщі через їхню залученість на ринку праці та суму податкових надходжень. Для дослідження впливу вимушеної міграції українців на економіку Польщі застосовується дворівневий підхід до збору даних: проведення опитувань з українськими мігрантами за допомогою опитувальника через Google-форму, методом залучення буде розповсюдження опитувальника для 30-45 респондентів через соціальні мережі з українцями в Польщі. Всі наведені в дослідженні лінійні та кругові Діаграми створені за допомогою Google Sheets.

Опитувальник міститиме такі блоки:

1. Стать та вік;
2. Кількість перетинів українсько-польського кордону після 24 лютого 2022 року та період перебування в країні;
3. Статус для легального перебування в Польщі;
4. Досвід та умови працевлаштування;
5. Середньомісячний дохід;
6. Досвід сплати податків.

Іншим підходом є використання офіційних звітів та статистичних даних для кількісного доповнення якісного аналізу. Джерелами даних є:

1. Звіти УВКБ ООН (UNCHR), які демонструють дані про загальну кількість мігрантів;
2. Звіти Євростату, що відповідають за статистику працевлаштування, аналіз вікових та гендерних категорій.
3. Звіти прикордонної служби Польщі щодо інформації про перетин кордону;
4. Аналітичні звіти Deloitte щодо суми податкових надходжень.

На основі цього, буде зроблено висновок, чи існує збіг між спостережуваною (емпіричною) тенденцією та теоретично важливою тенденцією, визначеною до початку дослідження (Yin, 2017, p. 143). Враховуючи, що обрана ситуація для огляду становить унікальний всесвітній прецедент, я використовуватиму дизайн окремого випадку (Onghena, 2005, p. 1850). Обмеження застосування методу *case-study* полягає в тому, що воно не може підтвердити теорію, оскільки досліджуваний випадок за визначенням є унікальним. У ході дослідження використовуватиметься декілька методів роботи з відібраними даними, зокрема, порівняльний аналіз, який використовується для визначення змін на ринку праці Польщі, а саме кількості українців, що отримали тимчасовий захист, кількість працевлаштованих українців за

галузями. Основною метою цього аналізу є порівняння даних за два ключові періоди: до вторгнення (2020-2021) і після вторгнення (2022-2024).

Результати дослідження. Аналіз статистичних даних

Для проведення аналізу мною використовувася підхід time-series, що дозволяє простежити динаміку одного і того ж явища з розрізі різних часових періодів шляхом аналізу офіційних звітів УВБК ООН та статистичних даних, що були оприлюднені Польщею (Statistics Poland, Eurostat, Прикордонна служба Польщі).

Таблиця 1. Загальна кількість перетинів українсько-польського кордону		
	До початку повномасштабного вторгнення (січень 2020 – 23 лютого 2022)	Після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 – 31 грудня 2024)
Кількість осіб, що перетнули українсько-польський кордон з України до Польщі	3 000 000*	27 473 825
Кількість осіб, що перетнули українсько-польський кордон з Польщі до України	2 000 000*	25 481 455

Джерела: UNCHR, Ukraine Refugee Situation report (2025), Statistics Poland (2024)

Після початку повномасштабного вторгнення різко зросла інтенсивність перетинів кордону з України до Польщі. До війни потік був відносно стабільним і значно меншим¹. Таблиця 1 показує порівняння загальної кількості перетинів кордону (в'їздів з України до Польщі) у довоєнний та післявоєнний періоди.

Таблиця 2. Кількість українців, що перебувають у Польщі довше 90 днів		
	До початку повномасштабного вторгнення (січень 2020 – 23 лютого 2022)	Після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 – 31 грудня 2024)
Статус тимчасового захисту	-	993 015
Дозвіл на працевлаштування або проживання	1 350 000	0

¹ Дані про перетин кордону до повномасштабного вторгнення є приблизними та зібрані шляхом аналізу щоквартальних звітів Statista Poland з 1 кварталу 2020 року по 4 квартал 2021 року.

Статус PESEL UKR	0	980 000
Всього осіб	1 350 000	1 973 015

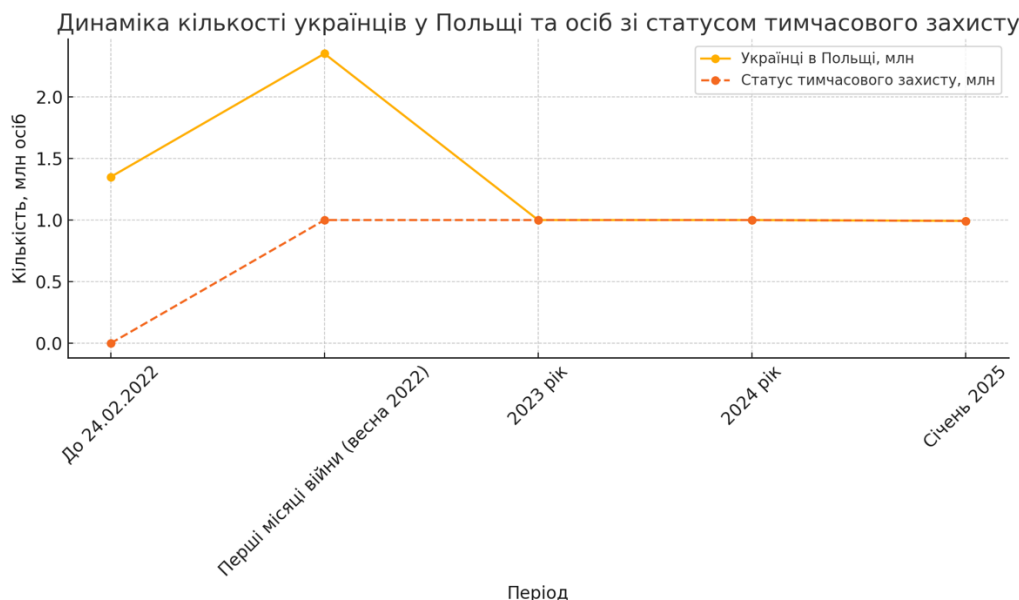
Джерела: Ukraine Situation 2025 Refugee Response Plan, UNCHR (2025)

До початку повномасштабного вторгнення українці були найбільшою групою трудових мігрантів у Польщі. Перед початком повномасштабної війни в країні проживало приблизно 1,35 млн громадян України на довгостроковій основі (більшість – трудові мігранти). Ця цифра зросла внаслідок трудової міграції після 2014 р., але частина українців проживала в Польщі сезонно.

Як видно з Таблиці 2, у перші місяці війни майже мільйон українських біженців отримали статус тимчасового захисту в Польщі. Надалі кількість стабілізувалася на рівні близько 1 млн осіб, оскільки частина біженців виїхала до інших країн ЄС або повернулася в Україну.

Директива про тимчасовий захист була ухвалена 4 березня 2022 р. на території ЄС, надавши українцям право легально проживати і працювати. У Польщі цей статус оформлюється через присвоєння номера PESEL зі спеціальною позначкою “UKR”. До 24.02.2022 такого статусу не існувало (дорівнює 0).

Діаграма 1. Загальний рівень безробіття (% від загальної робочої сили), Польща

Джерело: Statista Poland (2025)

Кількість українців, що перебувають у Польщі понад 90 днів після початку війни, оцінюється приблизно в 1,0–1,3 млн (враховуючи як новоприбулих біженців, так і частину довоєнних мігрантів). Точніші дані утруднені через мобільність

населення (багато українців перетинають кордон кілька разів або переїжджають далі). Чисельність осіб під тимчасовим захистом залишалася близькою до 1 млн протягом 2023–2024 років, з незначними змінами. Наприклад, на кінець січня 2025 р. у Польщі перебувало ~993 тис. біженців України зі статусом захисту. ЄС продовжив дію тимчасового захисту до березня 2026 року, тож більшість цих осіб мають легальне перебування надалі.

Кількість працевлаштованих українців у Польщі (сектори, професії, регіони)

Достовірні дані щодо кількості українських працівників у Польщі до 2022 року є обмеженими для вільного доступу, тому інформація, наведена в даному блоці може занижувати їхню реальну кількість. Єдиними достовірними даними щодо працевлаштованих українців у Польщі є кількість українських працівників із соціальним страхуванням, яка, дещо занижує реальні показники, що пов'язано з тим, що оскільки певні види легальної роботи, яку часто виконують тимчасові (сезонні) працівники, не потребують наявності соціального страхування, по-друге, з тим, що деякі українці працювали нелегально у рамках тіньової економіки.

За підрахунками Deloitte (2024), виконаних шляхом опрацювання бази даних Управління соціального страхування в Польщі (ZUS), кількість працівників з українським громадянством і соціальним страхуванням зросла з 33 тисяч наприкінці 2013 року до 500 тисяч на 30 вересня 2019 року та складала 627 тисяч наприкінці 2021 року - частково це збільшення відображає перехід українців на довгострокові форми праці та отримання дозволів на легальну роботу. Як зазначається в звіті, річний показник кількості відкриття рахунків соціального страхування досяг піку в 106% наприкінці 2015 року, і навіть з урахуванням нещодавнього припливу українських мігрантів більше ніколи не досягав такого високого темпу.

Українці вважались основною іноземною робочою силою в Польщі до війни. У 2020 – поч. 2022 рр. в країні працювало близько 0,5–0,6 млн громадян України легально. За оцінками Deloitte, перед початком повномасштабного вторгнення було “трохи більше пів мільйона” українських працівників. Більшість цих трудових мігрантів були чоловіками (~60% до 2022 р. були чоловіками), зайнятими на будівництві, виробництві, транспорті, сільському господарстві та сервісних роботах.

Після 24.02.2022, кількість працевлаштованих українців стрімко зросла і до кінця 2022 р. перевищила довоєнний рівень. Загальна кількість працюючих українців станом на вересень 2024 р. становила ~779,3 тис. українських працівників за даними Управління соціального страхування, що використовується особами, які є працевлаштованими офіційно. Це на ~30% більше, ніж було до війни. На початку 2022 р. їх було ~746 тис., а наприкінці вересня 2023 року нараховували 753 тисячі працівників з українським громадянством, які перебувають на соціальному обліку, в тому числі 225 тисяч осіб зі статусом тимчасового захисту.

Діаграма 2. Кількість працевлаштованих українців у Польщі

Джерело: ZUS (Zakład Ubezpieczeń Społecznych). (2024). *Raport o zatrudnieniu cudzoziemców w Polsce*.

Як було зазначено вище, після 24 лютого 2022 кількість українських працівників, що мали соціальне страхування зросла на 126 тисяч (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, 2023). Так, в Управлінні соціального страхування (ZUS) кількість застрахованих українців збільшилась до 228 тисяч станом на 31 березня 2023 року. Оскільки наявні дані з відкритих джерел є обмеженими і ця цифра не враховує українців, робочі місця яких не вимагають наявності соціального страхування та нелегальну роботу, також в розрахунок не включені понад 500 тисяч українців, які сплачували соціальні внески до початку повномасштабної війни і залишилися в Польщі після її початку, загальний рівень зайнятості українців може бути вищим.

Частка жінок серед працюючих українців значно зросла. Якщо до війни ~40% становили жінки, то зараз майже 48%. З ~779 тис. українських працівників 406,5 тис. – чоловіки, 372,7 тис. – жінки. Багато жінок-біженок вийшли на роботу, тоді як частина чоловіків-мігрантів повернулася в Україну.

Українські працівники розподілені по всій країні, але найбільше – у великих урбанізованих воєводствах. Лідирує Мазовецьке воєводство – там працює ~188,1 тис. українців (близько 24% від усіх). Також значні громади працевлаштовані у Сілезькому, Великопольському, Нижньосілезькому регіонах.

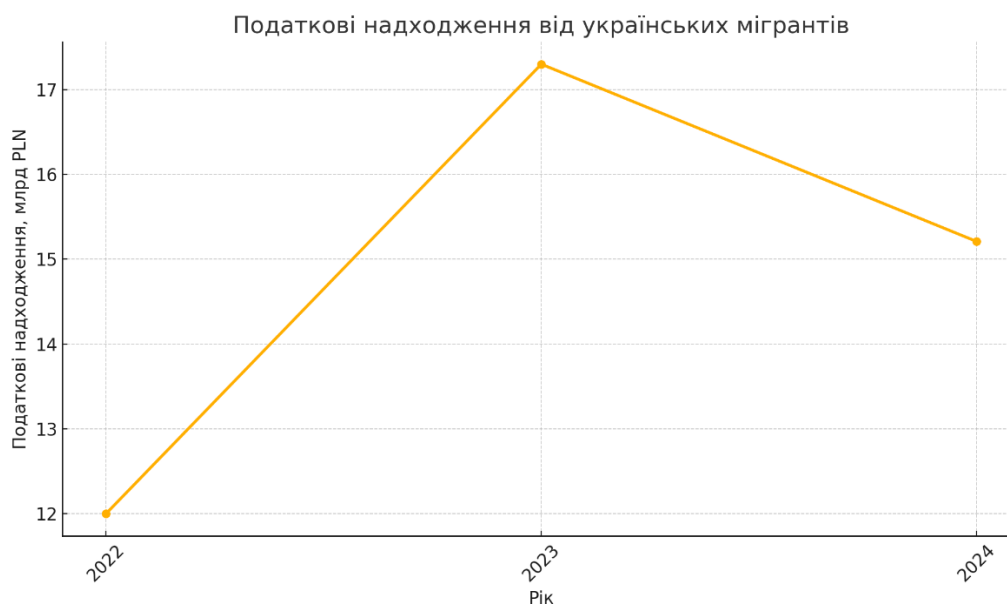
Податкові надходження від українських мігрантів

Сплата податків виконує не лише фіскальну функцію (тобто наповнення бюджету), а й є важливим інструментом для досягнення економічної стабільності, сталого розвитку та соціального добробуту.

Офіційної статистики, яка б виокремлювала податки, сплачені саме українськими мігрантами, немає – податкові органи не ділять надходження за громадянством платників. Втім, існують оцінки економічного впливу українців на бюджет.

Аналітичні дослідження підтверджують, що українські біженці та трудові мігранти відчутно збільшили доходи бюджету Польщі через сплату податків з заробітних плат та через споживчі витрати.

Діаграма 3. Податкові надходження від українських мігрантів

Джерела: Deloitte, 2024; Bank Gospodarstwa Krajowego, 2024

У звіті Deloitte (2024) за допомогою економічної моделі оцінено, що присутність біженців з України призвела до додаткового зростання доходів сектору державних фінансів на 1,05–1,45% у 2023 році. У грошовому вираженні це приблизно +14,7–19,9 млрд PLN у 2023 р. та +10,1–13,7 млрд PLN у 2022 р. понад базовий рівень. Ці додаткові надходження формуються за рахунок податку на додану вартість та податків із заробітної плати тих українців, які працевлаштувалися. Модель Deloitte показує, що додаткові податкові доходи перевищили бюджетні витрати на допомогу біженцям. Модель загальної рівноваги, що використав Deloitte у звіті, базується на висновку, що мігранти з України в довгостроковій перспективі становитимуть 0,9–1,35% ВВП.

За оцінками в звіті Національного банку розвитку Польщі (Bank Gospodarstwa Krajowego, 2025), у 2024 році українці в Польщі внесли до державного бюджету приблизно 15,21 мільярда злотих (близько 4 мільярдів доларів США).

Що стосується соціальних виплат, то всього українці отримали близько 2,8 мільярда злотих, зокрема в рамках програми «Rodzina 800+», яка надає щомісячну фінансову підтримку в розмірі 800 злотих на кожну неповнолітню дитину (Bank Gospodarstwa Krajowego, 2025). Соціальне забезпечення, зокрема освіта, медична допомога та інші

соціальні послуги для українців коштували 4,3 мільярда злотих для поляків у 2024 (President of the Republic of Poland, 2025).

Таким чином, «чистий» фінансовий внесок в бюджет Польщі від українців склав приблизно 8,1 мільярда злотих, що дорівнює приблизно 2 мільярдам доларів США. З цього випливає, що на кожну 1 злоту, яку українці отримали у вигляді допомоги, соціальних послуг або медичного обслуговування, вони заплатили 2,14 злотих у вигляді податків.

Хоча українці проживали в Польщі й до початку повномасштабного вторгнення, їхній внесок у податкові надходження Польщі був менш значним. Після 24 лютого 2022 року, завдяки активній інтеграції вимушених мігрантів з України Польща зазнала значного збільшення податкових надходжень, оскільки загальна кількість сплачених податків склала 33,7% усіх податкових надходжень від іноземців у Польщі.

Так, за оцінками Deloitte, такі витрати були більш ніж компенсовані додатковими податковими надходженнями з боку українців, що працюють в Польщі. У довгостроковій перспективі українці повинні збільшити щорічний державний дохід приблизно на 0,85-1,3% (Deloitte, 2024).

За даними Управління соціального страхування, станом на вересень 2023 р., 753 тис. українських громадян були застраховані в польській системі соціального страхування, з них ~225 тис. – мігранти, що отримали роботу, що свідчить про значний внесок у фонд соціального страхування. Таким чином, при середній зарплаті українських іммігрантів ~5000 PLN, сукупний податок на доходи від українців становить кілька мільярдів злотих на рік.

Українські мігранти також сприяють надходженням ПДВ та акцизів через витрати на проживання в Польщі. За оцінками Нацбанку Польщі, споживчі витрати біженців додали приблизно 1,5 відсоткових пункта до темпів зростання роздрібного товарообороту в 2022 р., що опосередковано підвищило і збори ПДВ.

Рівень безробіття в Польщі

Відповідно до звіту МОМ, рівень безробіття в Польщі знизився з 3,2% до 2,7% з 2020 до 2023. Як видно на лінійній діаграмі 1, загальний рівень безробіття почав зниження в 2022 році, що корелює зі збільшенням кількості мігрантів з України, які вимушено покинули свої домівки після початку повномасштабного вторгнення та інтегрувались в ринок праці Польщі.

Хоча всі джерела у відкритому доступі підтверджують відносно високий рівень зайнятості українських мігрантів України в Польщі, точні цифри є невідомими, тому база даних Управління соціального страхування Польщі (ZUS) є найбільш надійним та деталізованим джерелом даних у відкритому доступі. Обмеженням у зборі даних та

реплікації результатів є факт, що ZUS збирає дані лише про види робіт, які підлягають соціальному страхуванню; працівники, що працюють нелегально або сезонно, не охоплені результатами досліджень.

За даними Управління соціального страхування Польщі (ZUS, 2024), в країні офіційно працюють 779 тисяч українців. Це приблизно 78% від загальної кількості іноземних громадян, працевлаштованих у Польщі. Українці в основному зайняті в таких галузях, як виробництво, логістика та сфера обслуговування. Загальноприйнятою є думка, що кваліфіковані мігранти з вищою освітою зазвичай позитивно впливають на економіку, оскільки сплачують більше внесків до податкової системи приймаючої країни, ніж отримують соціальної допомоги (Dustmann & Frattini, 2014, p. 594).

Як зазначено в звіті Deloitte (2024), у липні-серпні 2023 року 56% мігрантів задекларували наявність вищої освіти, а рівень їх працевлаштування був майже на третину вищий, ніж серед українців, що мали середню спеціальну освіту. Враховуючи, що Польща значно прискорила інтеграцію українців на ринок праці як приймаюча держава, ухваливши спеціальний Закон про інтеграцію українських мігрантів від 12 березня 2022 року, а наприкінці лютого 2022 року Європейський Союз ухвалив Директиву, що надає статус тимчасового захисту, українці отримали миттєвий доступ до ринку праці, охорони здоров'я та освіти. Зокрема, українці отримали право на проживання на території Польщі строком на 18 місяців та системи ідентифікаційного номера PESEL, що, зокрема, дозволяє працювати легально.

Діаграма 4. Загальний рівень безробіття (% від загальної робочої сили), Польща

Джерело: International Labour Organization. “ILO Modelled Estimates and Projections database (ILOEST)”, ILOSTAT.

За оцінками Європейського центрального банку, після припливу українців після 24 лютого 2022, польські компанії припинили активний пошук нових співробітників, відкриваючи нові вакансії, а пізніше знизили темп найму до 45% у 3 кварталі 2023

року, що свідчить про те, що українці інтегрувались на ринок праці та змогли заповнити прогалини в пошуку та рекрутингу персоналу (European Central Bank, 2023).

Аналіз проведених опитувань

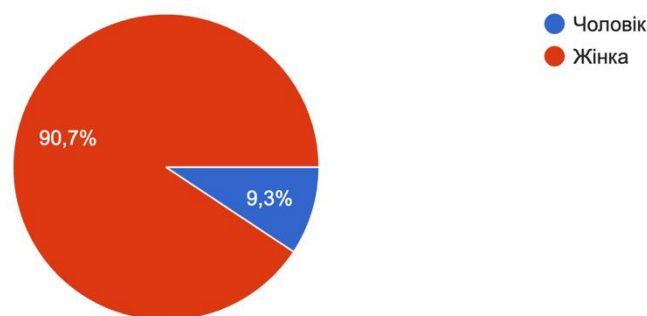
Оскільки метою мого дослідження є проаналізувати, як вплинула *міграція* українців, спричинена повномасштабним вторгненням на економіку Польщі, мною були зібрані відповіді від 43 респондентів за допомогою опитувальника через Google-форму. Метою опитування було поглиблення розуміння економічних процесів та інтеграції українців на ринку праці, а також аналіз тенденції щодо тривалості перебування в Польщі.

Цільовою аудиторією для опитування стали українці, що проживають в Польщі на момент проведення дослідження; збір відповідей проводився також за методологією time-series, як і аналіз статичних даних з відкритих джерел. Таким чином, мною були зібрані відповіді як від українців, що переїхали до Польщі до повномасштабного вторгнення, так і від тих, хто покинули українські домівки вже після 24 лютого 2022.

За результатами опитувань, статевий розподіл респондентів розділився у пропорційному співвідношенні 39 (90,7%) респондентів-жінок до 4 (9,3%) респондентів-чоловіків.

Діаграма 5. Кореляція респондентів за статтю

Ваша стаття:
43 відповіді

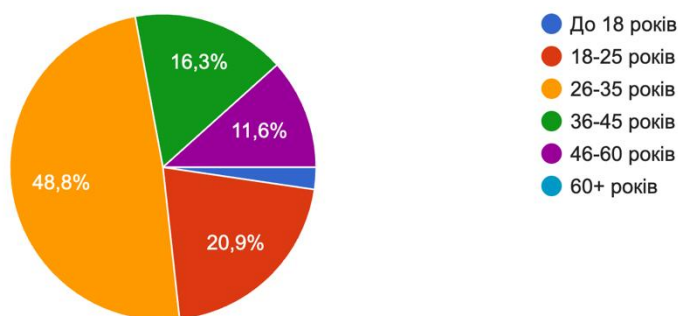

Віковий розподіл респондентів продемонстрував, що найбільшою вибіркою виявились українці від 26 до 36 років (48,8%) та від 18 до 25 років (20,9%), від 36 до 45 років (16,3%) та від 46 до 60 років (11,6%). 1 респондент (2,3%), що взяв участь був неповнолітнім (категорія «до 18 років»), а респондентів, що проголосували за категорію «60+ років» не було виявлено зовсім.

Таким чином, переважна більшість респондентів є економічно активним населенням працездатного віку.

Діаграма 6. Кореляція респондентів за віком

Ваш вік:
43 відповіді

Опитувальник також включав факт та кількість перетинів українсько-польського кордону після початку повномасштабного вторгнення респондентами. Як видно на діаграмах 7 та 8, абсолютна більшість (74,4%) респондентів перетинали кордон після початку повномасштабного вторгнення, що свідчить про пересування респондентів між двома країнами.

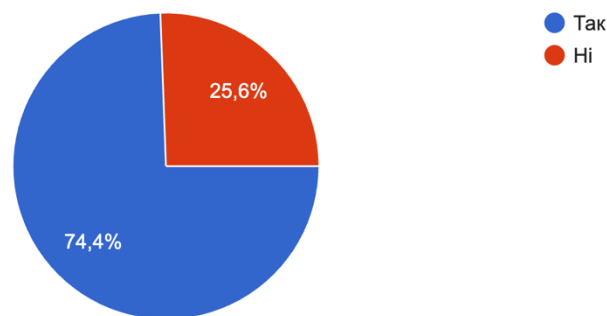
Зокрема, більшість респондентів (37,2%) перетинали українсько-польський кордон лише 1 раз з 24.02.2022 до теперішнього моменту (квітень 2025), що свідчить про те, що ця категорія респондентів покинула українські домівки з метою переїзду та подальшого працевлаштування в Польщі; у той же час, 30,2 % респондентів відвідали Україну хоча б 2-3 рази, починаючи з початку повномасштабного вторгнення (в'їзд та виїзд з України), а 16,3% перетинали кордон 4 та більше разів.

У той же час, 16,3% респондентів не перетинали державний кордон жодного разу після 24 лютого 2022, що свідчить про початок проживання в Польщі ще до початку війни, що свідчить про довготривале перебування українців на території приймаючої країни.

Діаграма 7. Факт перетину українсько-польського кордону після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 року)

Чи перетинали ви українсько-польський кордон після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 року)?

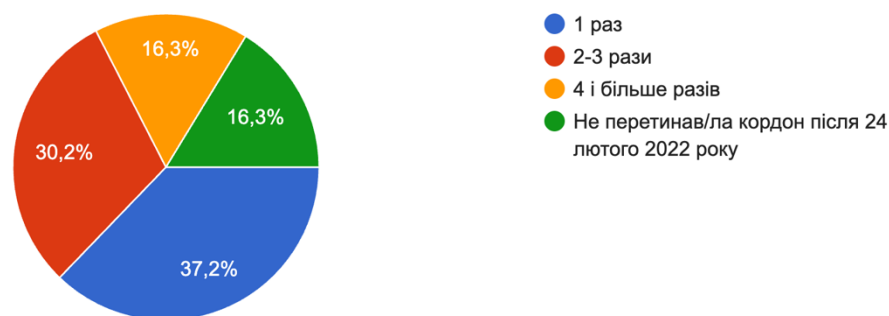
43 відповіді

Діаграма 8. Кількість перетинів українсько-польського кордону після 24 лютого 2022 року

Скільки разів ви перетинали українсько-польський кордон після 24 лютого 2022 року?

43 відповіді

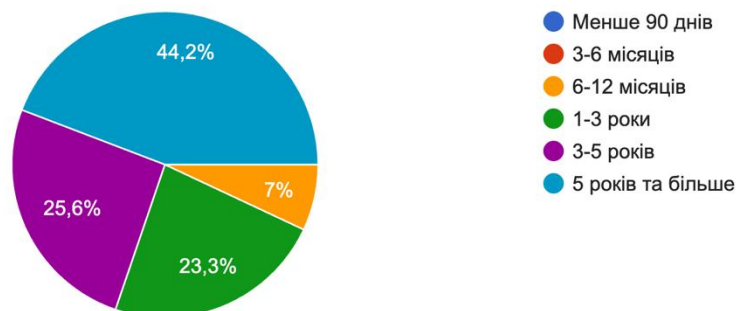

Опитувальник також охоплював тривалість перебування в Польщі. *Перебуванням*, згідно опитувальника, вважається проживання на території Польщі. За даними діаграми 9, більшість респондентів, що взяли участь в інтерв'ю, проживають в Польщі від 5 років та більше (44,2%) та 3 до 5 років (25,6%), що свідчить про переїзд до Польщі до початку повномасштабного вторгнення та охоплює часовий проміжок до 24 лютого 2022 року та раніше в рамках порівняння часового ряду, використаного в дослідженні. Що стосується українців, що переїхали до Польщі після повномасштабного вторгнення, їхня загальна кількість складає 30,9% (23,3% склали респонденти, що проживають в Польщі від 1 до 3 років та 7% посіли українці, що перебувають в Польщі від 6 до 12 місяців). Варто зазначити, що в опитуванні не взяли участь респонденти, що перебувають в Польщі менше 90 днів. З цього випливає, що вибірка респондентів на 100% охоплює осіб, що знаходяться в Польщі довгостроково: від 6 місяців до 5 років або довше.

Діаграма 9. Тривалість перебування в Польщі

Як довго ви перебуваєте в Польщі?

43 відповіді

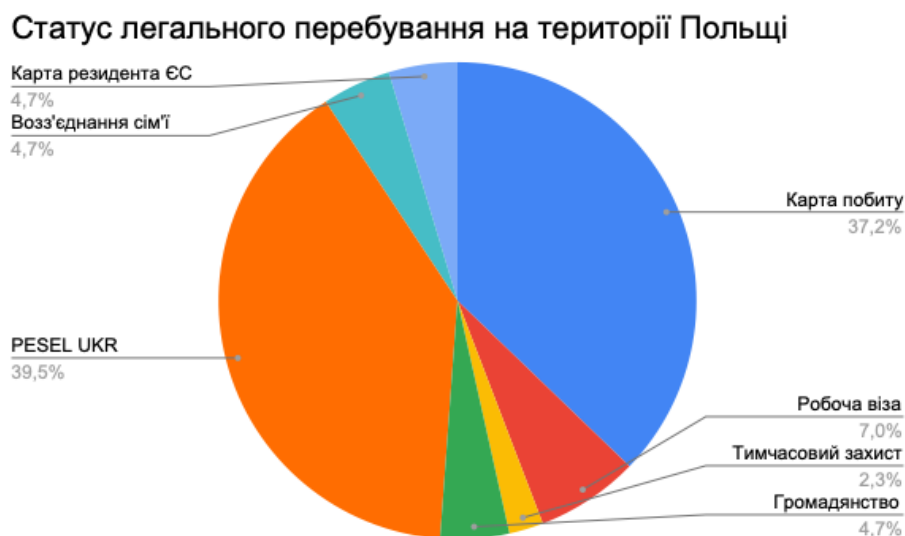

Особливої уваги заслуговує розподіл статусів легального перебування на території Польщі. Враховуючи, що опитувальник передбачав можливість надання власної відповіді на запитання, а не лише вибір з існуючих варіантів, респонденти надали детальну вибірку статусів, які дозволяють легально перебувати в Польщі. Після постобробки підвидів статусів, що була виконана в рамках дослідження, на Діаграмі 10 можна простежити основні види дозволів для постійного перебування в країні (довше 90 днів).

Так, безперечним лідером став статус **PESEL UKR**, який мають 39,5% респондентів – спеціальний документ для українців у Польщі, що видається для всіх українців, які переїхали до Польщі після 24.02.2022, що засвідчує їхній статус вимушеного мігранта та забезпечує правові підстави для легального проживання на території країни, право на працевлаштування, соціальні виплати та доступ до медицини. Перебування поза межами Польщі понад 30 днів спричиняє автоматичну втрату статусу «UKR» та його зміну на статус «NUE».

Карта побиту, яку мають 37,2% респондентів – це ідентифікаційний документ, що дає більше прав у порівнянні зі статусом PESEL UKR. Зокрема, вона дозволяє легально проживати та працювати на постійній, а також надає доступ до повного спектра прав постійного резидента. На відміну від статусу PESEL UKR, власники карти побиту можуть вільно виїжджати з країни та повертатись без втрати легального статусу. Так, для отримання карти побиту необхідно бути офіційно працевлаштованим працівником або підприємцем, що здійснює підприємницьку діяльність в Польщі. За умовами надання карти побиту, офіційно непрацевлаштовані особи за трудовим договором або підприємці, не мають права отримати карту побиту; також у вибірці присутні і інші статуси, що дозволяють постійне проживання та працевлаштування: карта резидента ЄС (4,7%), громадянство Польщі (4,7%), робоча віза (7%), дозвіл на возз'єднання сім'ї (4,7%) та статус тимчасового захисту (2,3%). З цього випливає, що вся вибірка респондентів має право на офіційне працевлаштування.

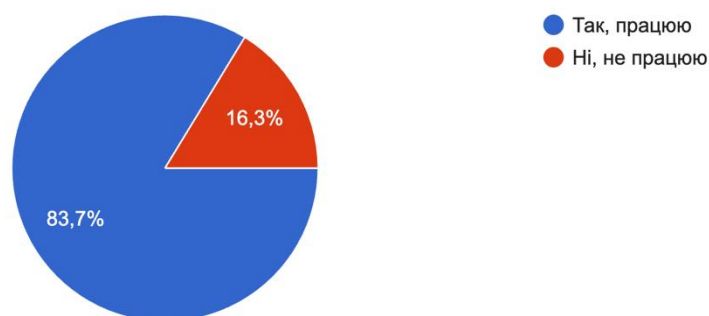
Діаграма 10. Статус легального перебування на території Польщі

Так, за даними Діаграми 11, абсолютна більшість 83,7% респондентів працевлаштована на території Польщі, і лише 16,3% є безробітними.

Діаграма 11. Працевлаштування українців у Польщі

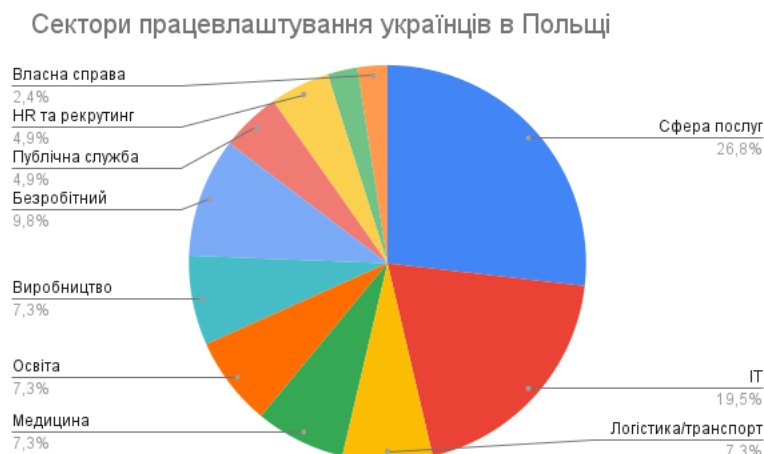
Чи працюєте ви в Польщі?
43 відповіді

Українці, що переїхали до Польщі демонструють високий рівень інтеграції в економіку приймаючої країни з огляду на активну участь в ринку праці як кваліфікованої робочої сили. Як можна побачити на Діаграмі 12, ключовим сектором, де працюють українці є сфера послуг (26,8%), що є традиційною галуззю для урбанізованих економік, популярними також є ІТ-галузь (19,5%) яка потребує високих професійних навичок та наявності цифрової компетентності, логістика-транспорт, медицина, освіта та виробництво мають третє місце за популярністю у вибірці (по 7,3% на кожен сектор), які потребують не лише базової кваліфікації, а й

фахової підготовки, освіти та досвіду. Меншим попитом користуються публічна служба, HR та рекрутинг – по 4,9% від кожного респондента, а підприємцем виявився лише 1 респондент (2,4%), та 1 респондент залучений в сфері економіки (2,4%). Частка безробітних респондентів склала лише 9,8%, що значно нижче за традиційні випадки вимушеної міграції (Сирія, Ірак) та свідчить про високий рівень адаптації та залучення до економічного життя Польщі.

Діаграма 12. Сектори працевлаштування українців у Польщі

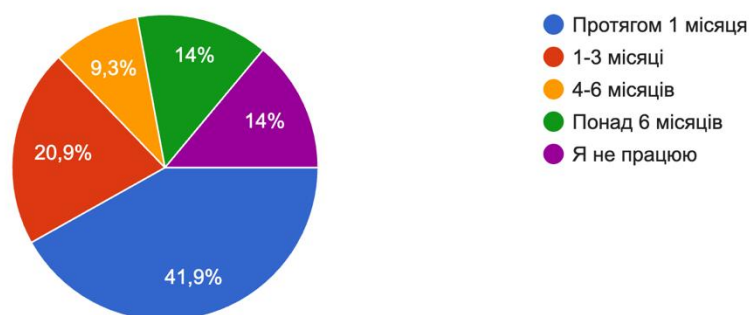
Відповідно до результатів опитування, більшість респондентів доволі швидко змогли знайти собі робоче місце та почати заробляти: так, 41,9% українців змогли знайти роботу протягом 1 місяця, а 20,9% стали до роботи від 1 до 3 місяців. Респондентів, які шукали роботу від 4 до 6 місяців (9,3%) або понад 6 місяців (14%) виявилась меншість; причинами, які ускладнювали процес працевлаштування, якими поділились респонденти, переважно включають відсутність знань польської мови (14,3%) та бюрократичні труднощі (9,5%). Як було зазначено респондентом, до 24 лютого 2022 року, перебуваючи в Польщі на підставі **Карти побиту** було майже неможливо змінити роботу, оскільки за умовами надання Карти побиту, її власник був зобов'язаний працювати на конкретному місці роботи і посаді, що унеможливлювало трудову мобільність. Як зазначив респондент, під час зміни посади або роботодавця необхідно було подати документи для отримання нової картки; стару **Карту побиту** просто анулювали протягом 30 днів.

Враховуючи, що для отримання нової Карти побиту необхідно було подати трудовий договір як підставу для її отримання, а картка видавалась згідно терміну дії отриманого договору про роботу до 33 місяців, більшість роботодавців штучно зменшували цей період до 3 місяців. Після 24 лютого 2022 ситуація значно покращилась: українцям стали видавали Карту побиту терміном від 1 до 3 років з можливістю продовження необмежену кількість разів (karta czasowego pobytu) або ж на 10 років з можливістю продовження (karta stałego pobytu). 7,1% респондентів

стикнулись з проблемою низької зарплати та 4,8% зазначили про дефіцит робочих місць (переважно, у ІТ-сфері), а 4,8% відчули на собі всі перелічені причини. Важливо зазначити, що 47,6% респондентів не стикались з труднощами під час працевлаштування, що корелює з даними про швидкість пошуку працевлаштування – практично половина з опитаних українців змогла швидко знайти роботу без зайвих перепон.

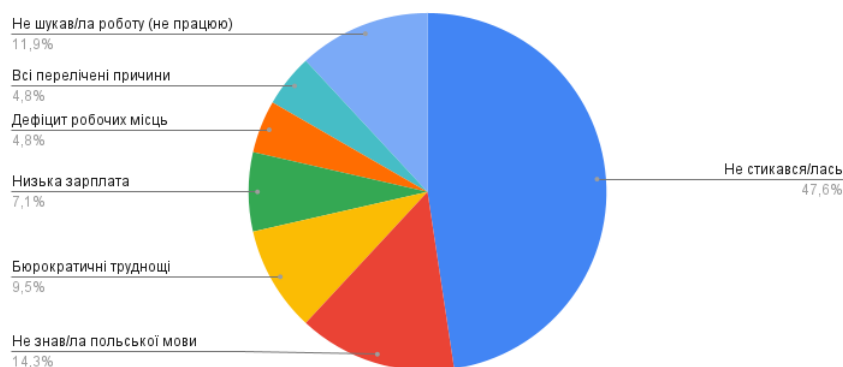
Діаграма 13. Тривалість пошуку робочого місця в Польщі

Як швидко ви знайшли роботу після прибуття до Польщі?
43 відповіді

Діаграма 14. Труднощі, з якими стикались українці при працевлаштуванні в Польщі

Труднощі, з якими стикались українці при працевлаштуванні

Відповідно до Закону «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» від 12 березня 2022 року, особи з українським громадянством, які в'їхали до Польщі починаючи з 24 лютого 2022 року, підпадають під дію цього нормативного акта. Незважаючи на те, що вибірка респондентів складається не лише з українців, що переїхали до Польщі після початку повномасштабного вторгнення, легальний статус перебування в Польщі мають 100% респондентів, що надає доступ до ринку праці та офіційного працевлаштування, соціальних послуг та медичного страхування.

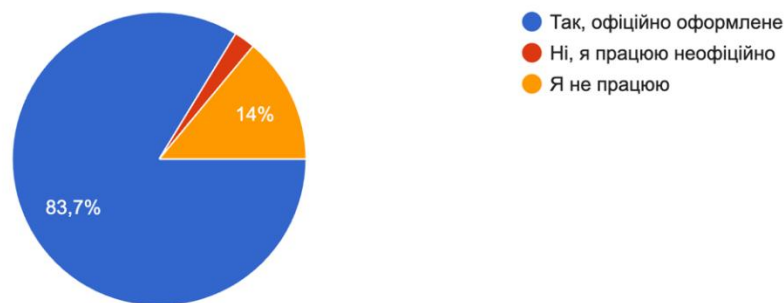
Так, 83,7% з респондентів мають офіційне працевлаштування на території Польщі. Офіційне працевлаштування гарантує, що права працівника належно захищатимуться,

а нелегальна робота може призвести до депортації в рідну країну та заборони на в'їзд; лише 1 респондент (2,3% з вибірки) працює неофіційно та 14% не працюють взагалі.

Діаграма 15. Тип працевлаштування українців

Чи офіційно оформлене ваше працевлаштування в Польщі?

43 відповіді

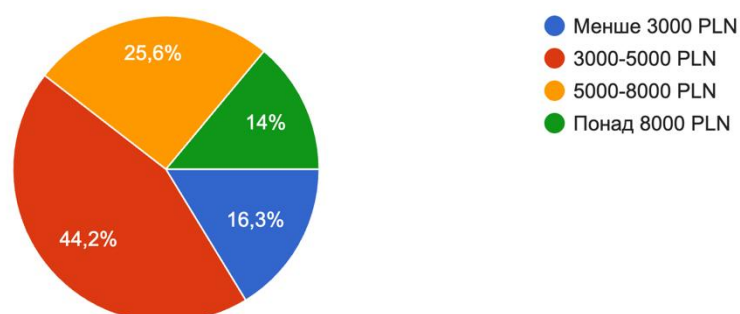

Відповідно до інформації, наданої респондентами відповідно до Діаграми 16, середній дохід на місяць складає від 3000 до 5000 PLN для 44,2% та від 5000 PLN до 8000 PLN для 25,6% осіб, що взяли участь в опитуванні; українці, що заробляють менше 3000 PLN становлять 16,3%, а 14% відповіли, що заробляють більше 8000 PLN. Середній рівень доходу респондентів (у межах 3000–8000 PLN у 69,8% випадків) свідчить про те, що більшість із них є повноцінними учасниками споживчого ринку Польщі. Високий рівень легального працевлаштування також зменшує тиск на систему соціальної допомоги, адже працівники самостійно сплачують за медичне страхування та пенсійні внески.

Діаграма 16. Середній щомісячний дохід українців у Польщі

Який ваш середній щомісячний дохід у Польщі?

43 відповіді

За даними Діаграми 17, 81,4% респондентів сплачують податки в Польщі. Важливо зазначити, що питання сплати податків застосовується в розрізі податкового резидентства Польщі. Згідно з законодавством Польщі, особа вважається податковим

резидентом Польщі, якщо виконана хоча б одна з перелічених умов: перебування в країні понад 183 дні протягом календарного року або наявність життєвого або економічного центру інтересів на території Польщі.

Якщо особа є податковим резидентом України, але фактично перебуває в Польщі та працює в польській компанії понад 183 дні, її дохід оподатковується за прогресивною шкалою 12% та 32%. У разі перебування на території Польщі менше 183 днів, оподаткування прибутку, отриманого в Польщі, здійснюється або за тією ж шкалою 12% та 32%, або за фіксованою ставкою в межах 10-12%. Якщо ж українець отримав статус податкового резидента Польщі, проживає на її території та є працівником польської компанії, така особа сплачуватиме податки в Польщі згідно з польським податковим законодавством (Novytska, 2023).

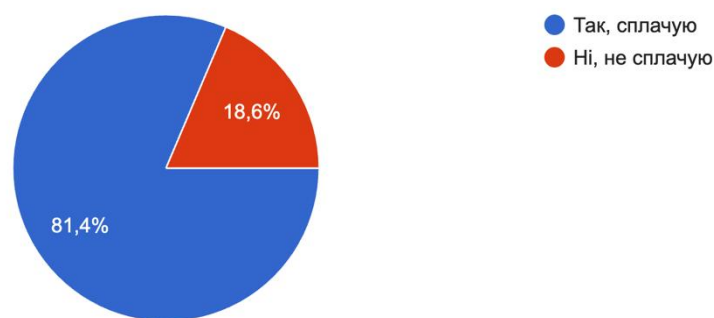
Враховуючи, що всі респонденти знаходяться в Польщі довше 90 днів (Діаграма 5), можна припустити, що вони є податковими резидентами Польщі та сплачують податки відповідно до податкового законодавства Польщі.

Попри те, що 18,6% учасників дослідження зазначили, що вони не сплачують податки в Польщі, отримані результати від цієї категорії осіб не можна трактувати як такі, що не впливають на економіку Польщі у розрізі економіки. Незважаючи на те, що 16,3% респондентів не працюють (Діаграма 18) та не сплачують податки на дохід, така категорія населення все одно є економічно активною, оскільки сплачує податки з ведення господарської діяльності: придбання продуктів харчування, одягу тощо.

Діаграма 17. Сплата податків українцями в Польщі

Чи сплачуєте ви податкові платежі в Польщі?

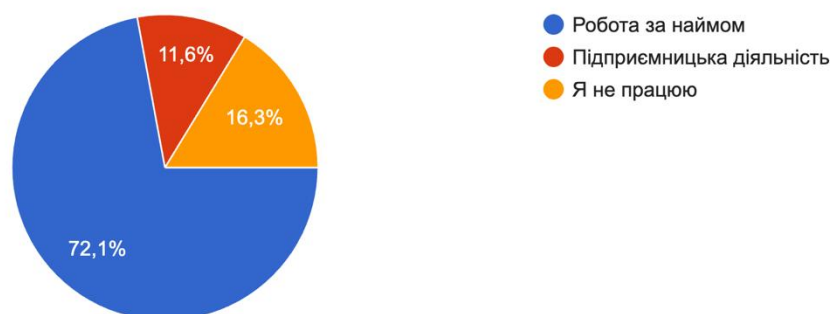
43 відповіді

Діаграма 18. Тип працевлаштування для сплати податків

Якщо так, у якій сфері ви сплачуєте податки?

43 відповіді

ВИСНОВКИ

У відповідь на аналітичну проблему дослідження, статистичний аналіз даних з відкритих джерел, а також огляд даних з опитувальника від респондентів, що були виконані в рамках дослідження, **нульова гіпотеза** «Міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, не мала істотного впливу на економіку Польщі як приймаючої держави» не відповідає дійсності та є спростованою.

Такий результат пов'язаний з декількома причинами: перш за все, як вбачається зі звіту Європейського центрального банку, до початку повномасштабного вторгнення у Польщі спостерігався брак робочої сили. Оскільки українці, що прибули до Польщі після початку повномасштабного вторгнення, почали заповнювати робочі місця, польський бізнес зменшив темп активного рекрутингу та найму нового персоналу до 45% у 3 кварталі 2023. У довгостроковій перспективі, закриття вакансій підприємствами дозволяє цим компаніям продовжувати працювати та масштабувати сферу впливу, та, як наслідок, загальний дохід, оскільки дефіцит робочої сили спричиняє зменшення обсягів виробництва, затримку поставок, а іноді навіть і його закриття. Ще одним наслідком стало зростання зайнятості в ключових секторах, серед яких лідирує сфера послуг, ІТ, логістика, медицина, освіта та виробництво.

Завдяки використанню опитувальника мною також був проведений аналіз щодо тривалості перебування в Польщі, а також легального статусу для довгострокового проживання. Як вбачається з відповідей, всі 43 респонденти, що взяли участь в опитуванні, перебувають в Польщі довше 90 днів, що сигналізує про тривале перебування в країні; таким чином, можна простежити кореляцію щодо збільшення споживання послуг, на які українці витрачають більше грошей, ніж у випадку короткострокових візитів. Зокрема, тривале перебування в країні як працюючих, так і безробітних українців потребує витрат на житло, як-от аренда квартири або будинку, а також сюди включаються додаткові витрати на харчування, транспорт та одяг, освіту, розваги та медицину. У свою чергу, тривале перебування українців у Польщі сприяє збільшенню податкових надходжень з огляду на збільшення попиту українських споживачів на товари та послуги.

Опитувальник також став помічним з огляду на аналіз реального співвідношення кількості працевлаштованих українців, а також легального статусу перебування. Перед проведенням опитування мною були досліджені можливі варіанти перебування в Польщі на законних підставах, що дозволяють працевлаштовуватись. Зокрема, всі представлені в дослідженні статуси дозволяють офіційно працювати та, відповідно, сплачувати податки. Також було досліджено опосередковане стимулювання до офіційного працевлаштування з боку польського уряду для отримання можливості довгострокового проживання та користування соціальними пільгами на території країни - Карти побиту. Так, щоб отримати Карту побиту, особа має сплачувати

податки шляхом або офіційного працевлаштування за трудовим договором або контрактом, або ж здійснювати підприємницьку діяльність в Польщі. Таким чином, щоб мати можливість залишитись в Польщі надовго, необхідно працювати легально.

Виходячи з аналізу вбачається, що видача PESEL UKR поляка стала рушійною силою для поточних результатів, зменшивши поріг входу на ринок праці та збільшивши кількість працюючих іммігрантів на приблизно 1 млн осіб.

Важливим для підтвердження гіпотези Н1 є також швидкість інтеграції українців на ринку праці Польщі. Серед опитаних респондентів, 83,7% з них є працевлаштованими і 81,4% з них сплачують податки з працевлаштування. У Польщі співробітники, що працюють офіційно сплачують податок на прибуток, внески на соціальне страхування (ZUS) та медичне страхування. За даними Управління соціального страхування Польщі (ZUS), станом на вересень 2023 року, 753 тис. українських громадян були застраховані в системі соціального страхування, що свідчить не лише про факт легального працевлаштування, а й про сплату соціальних внесків.

Варто врахувати, що більшість респондентів (41,9%) практично одразу, протягом 1 місяця, розпочали трудову діяльність та долучились до прошарку економічно активного населення, 20,9% з опитаних знайшли роботу від 1 до 3 місяців, що є індикатором швидкої інтеграції на ринку праці Польщі. Наслідком цього є збільшення податкових надходжень з зарплатних відрахувань, і збільшення купівельної спроможності населення – так, українці не лише практично одразу почали заробляти кошти, а й витратити їх в Польщі, сплачуючи податки з заробітної плати та ПДВ з придбаних послуг та товарів.

У свою чергу, дані, наведені в цьому дослідженні, також підтверджують гіпотезу Національного банку розвитку Польщі (Bank Gospodarstwa Krajowego) та Deloitte, у звіті котрого йдеться про профіцит між податковими надходженнями та витратами на утримання українців. З цього випливає, що на кожну 1 злоту, яку українці отримали у вигляді допомоги, соціальних послуг або медичного обслуговування, вони заплатили 2,14 злотих у вигляді податків.. Зокрема, у звіті Deloitte (2024), підготовленому на основі макроекономічної моделі, зазначено, що присутність біженців з України у 2022–2023 роках значно вплинула на загальний бюджет країни. У 2022 році додаткові податкові надходження становили 10,1–13,7 млрд PLN, а у 2023 році ця сума зросла до 14,7–19,9 млрд PLN, що відповідало 1,05–1,45% від усіх доходів державного сектору Польщі. Ці висновки узгоджуються з оцінками, представленими Національним банком розвитку Польщі (Bank Gospodarstwa Krajowego).

Згідно з аналізом, лише у 2024 році внесок українців до державного бюджету Польщі сягнув приблизно 15,21 мільярда злотих (близько 4 мільярдів доларів США), зокрема, щодо «чистий» фіскальний внесок в бюджет Польщі від українців склав приблизно

8,1 мільярда злотих, що дорівнює приблизно 2 мільярдам доларів США після відрахування витрат на медичне обслуговування та соціальну допомогу українцям від Польщі. Податки, що сплачуються українцями спрямовуються до польського бюджету, допомагаючи фінансувати пенсії, медичні послуги, інфраструктурні проекти та загалом поповнювати місцевий бюджет воєводств, що збільшує економічну спроможність держави. Таким чином, як дані аналітичного звіту Deloitte, так і оцінки Національного банку розвитку Польщі вказують на те, що українські мігранти стали не лише важливою частиною ринку праці, а й істотним джерелом податкових надходжень для бюджету приймаючої країни, оскільки сума податкових надходжень суттєво перевищила обсяги державної допомоги, виділеної на підтримку українських мігрантів.

Отже, гіпотеза Н1, згідно з якою «міграція українців, спричинена повномасштабним вторгненням, позитивно впливає на розвиток економіки Польщі», є емпірично підтвердженою. Залучення українських мігрантів до секторів економіки, їх працевлаштування як найманих працівників та підприємців, а також активна участь у споживанні товарів і послуг сприяли не лише розширенню попиту, а й зміцненню пропозиції на ринку праці. Це, у свою чергу, забезпечило сталий приплив податкових надходжень і підтримало економічну динаміку приймаючої країни. Відтак, вимушені мігранти з України, що покинули свої домівки після початку повномасштабного вторгнення, постали не стільки як реципієнти державної підтримки, скільки як учасники економічної активності країни.

Обмеження дослідження

Попри те, що я намагалась провести комплексне дослідження впливу вимушеної міграції українців, спричиненої повномасштабним вторгненням, на економіку Польщі як приймаючої держави, воно має ряд обмежень, які варто враховувати при інтерпретації отриманих результатів.

Основним обмеженням є недостатність, а в деяких випадках повна відсутність релевантних статистичних даних, що дозволяють повною мірою порівняти ситуацію «до» та «після» початку повномасштабного вторгнення. Зокрема, інформація щодо кількості перетинів україно-польського кордону, кількості українців, що перебувають в Польщі протягом тривалого часу (90 днів та довше), а також кількість працевлаштованих українців є недостатньо представленою у відкритих джерелах, а відокремлені дані щодо суми податкових надходжень від українців відсутні зовсім. Ще одним обмеженням є кількість осіб, що взяли участь в опитуванні. Хоча опитувальник дозволив отримати цінну інформацію безпосередньо від українських мігрантів, обмежена кількість респондентів (43 особи) не може свідчити про те, що їхні відповіді репрезентують поточний стан справ усієї діаспори українців у Польщі.

ДИСКУСІЯ

Дослідження дозволило виявити важливі аспекти впливу вимушеної міграції українців до Польщі на економіку цієї країни, які раніше залишалися недостатньо дослідженими. Так, більшість наукових робіт здебільшого аналізу ринку праці, соціальним наслідкам міграції та короткострокових ефектах для приймаючих країн, де за основу концептуалізації використовувався термін *добровільної міграції*, що охоплював випадки переселення населення в економічно вигідніші та сприятливіші умови, зокрема питання впливу вимушеної міграції на фінансово-економічні наслідки для приймаючої країни не були достатньо дослідженими.

Отримані емпіричні результати дослідження демонструють, що українці, що вимушені покинули домівки після 24 лютого 2022 не лише активно інтегрувалися у польський ринок праці, але й стали важливою складовою для отримання податкових надходжень країною. Це підтверджується зростанням податкових надходжень, на що вказують офіційні джерела, зокрема дані Deloitte та Національного банку розвитку Польщі, а також результатами опитування 43 респондентів, що проживають в Польщі. Залучення до ринку праці та регулярна сплата податків українцям спростовують популярну думку про те, що українці в Польщі лише отримують соціальну допомогу та витрачають бюджетні кошти поляків; як видно з результатів дослідження, українці є активними учасниками розвитку економіки Польщі.

Таким чином, дослідження заповнює наукову прогалину, оскільки вносить нові емпіричні докази у сферу вивчення впливу вимушеної міграції на економічний розвиток приймаючих держав. Акцент на податкових надходженнях як індикаторі економічної активності дозволив краще зрозуміти довгострокові наслідки інтеграції українських мігрантів, а отримані результати є підґрунтям для подальших досліджень та обговорень, особливо в контексті формування ефективної міграційної та соціально-економічної політики у країнах, що приймають мігрантів, що вимушено покинули рідну країну через стихійне лихо, військовий конфлікт або політичні переслідування.

Отримані в межах цього дослідження результати дозволяють сформулювати не лише висновки, але й окреслити перспективи для подальших наукових досліджень. Доречним буде продовжити дослідження щодо довгострокового впливу такої міграції. Зважаючи на те, що вимушена міграція українців до Польщі триває відносно недовго (3 роки), актуальним є аналіз її наслідків на етапі стійкої інтеграції, зокрема в аспектах продуктивності праці, кар'єрного зростання мігрантів та інтеграції українців у соціальне життя Польщі.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОЛІТИКИ

З результатів дослідження випливає, що Польща не лише підтримала українців на початку повномасштабного вторгнення, надавши статус тимчасового захисту та PESEL UKR для проживання та подальшого працевлаштування, а й з могла збільшити кількість податкових надходжень, зменшивши при цьому дефіцит робочої сили. Досвід Польщі показує, що доступ до ринку праці є ключовою умовою для позитивного впливу міграції на економіку. Так, відповідно до результатів опитування 43 респондентів, 41,9% з них знайшли роботу протягом 1 місяця перебування в Польщі та 100% респондентів мають легальний статус перебування в Польщі. Ключовим для українців стало те, що будь-який з перелічених в дослідженні статусів надає право офіційного працевлаштування, що не лише дозволяє мігрантам забезпечити власні потреби, а й створює нові джерела податкових надходжень. Таким чином, для пришвидшення процесу інтеграції мігрантів на економічний ринок приймаючої країни, необхідно сприяти спрощенню процедур отримання можливості легального, довгострокового перебування в країні, що дозволяє працевлаштування, а також визнання кваліфікацій дипломів іноземних ВНЗ, зокрема, у сфері медицини, де відчувається гострий кадровий голод.

З урахуванням тривалості перебування частини українських мігрантів у Польщі (44,2% респондентів перебувають в Польщі довше 5 років, та 25,6% респондентів переїхали до Польщі після повномасштабного вторгнення, що складає від 1 до 3 років), виникає необхідність у формуванні довгострокової стратегії їхньої соціально-економічної інтеграції, що включає аспекти освіти, професійної підготовки та мовної адаптації. Такі кроки сприятимуть повноцінній інтеграції українців у економічне, соціально-культурне життя країни.

ДОДАТКИ

Додаток А. Список таблиць

№	Назва	Сторінка
1	Загальна кількість перетинів українсько-польського кордону	14
2	Кількість українців, що перебувають у Польщі довше 90 днів	14

Додаток Б. Список діаграм

№	Назва	Сторінка
1	Загальний рівень безробіття (% від загальної робочої сили), Польща	15
2	Кількість працевлаштованих українців у Польщі	17
3	Податкові надходження від українських мігрантів	18
4	Загальний рівень безробіття (% від загальної робочої сили), Польща	20
5	Кореляція респондентів за статтю	21
6	Кореляція респондентів за віком	21
7	Факт перетину українсько-польського кордону після початку повномасштабного вторгнення (24 лютого 2022 року)	22
8	Кількість перетинів українсько-польського кордону після 24 лютого 2022 року	23
9	Тривалість перебування в Польщі	23
10	Статус легального перебування на території Польщі	24
11	Працевлаштування українців у Польщі	25
12	Сектори працевлаштування українців у Польщі	26
13	Тривалість пошуку робочого місця в Польщі	27
14	Труднощі, з якими стикались українці при працевлаштуванні в Польщі	27
15	Тип працевлаштування українців	28
16	Середній щомісячний дохід українців у Польщі	28
17	Сплата податків українцями в Польщі	29
18	Тип працевлаштування для сплати податків	29

Додаток В. Посилання на джерело емпіричних даних (опитування)

Довгоруц, Д. (2025). Опитування щодо працевлаштування українців у Польщі. [Google Forms]. Режим доступу: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1JxchhSp5r1sM-hYqUXzT_wiCWNQaDgw4ovZvMr1R8Rs

- Bank Gospodarstwa Krajowego. (2024). *Annual report: Contribution of Ukrainian refugees to Poland's state budget*.
- Bank Gospodarstwa Krajowego. (2025, March 12). Ukrainian migrants contribute net PLN 15.21 billion to Polish budget, new report shows. Polskie Radio. Retrieved from <https://www.polskieradio.pl/395/7786/Artykul/3495600,ukrainian-migrants-contribute-net-pln-1521-billion-to-polish-budget-new-report-shows>
- President of the Republic of Poland. (2025, January). Poland's aid to Ukraine. Retrieved from <https://www.president.pl/news/polish-aid-for-ukraine,93908>
- Barro, R. J. (1990). Government spending in a simple model of endogenous growth. *Journal of Political Economy*, 98(5), 103-125.
- Ben-Gad, M. (2004). The economic effects of immigration—a dynamic analysis. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 28(9), 1825-1845.
- Besley, T., & Persson, T. (2013). *Taxation and Development*. In A. J. Auerbach, R. Chetty, M. Feldstein, & E. Saez (Eds.), *Handbook of Public Economics* (Vol. 5, pp. 51–110). Elsevier.
- Simons, H. (2014). *Case study research: In-depth understanding in context. The Oxford handbook of qualitative research* (pp. 455–470). Oxford University Press.
- Bleaney, M., Gemmell, N., & Kneller, R. (2001). Testing the endogenous growth model: Public expenditure, taxation, and growth over the long run. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économie*, 34(1), 36–57
- Borjas, G.J., 1994. The economics of immigration. *Journal of Economic Literature* 32, 1667–1717
- Costanza, R., Hart, M., Posner, S., & Talberth, J. (2009). *Beyond GDP: The Need for New Measures of Progress*. The Pardee Papers No. 4, Boston University
- Creswell, John W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 4th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Deloitte. (2024). *Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland*.
- UNHCR.Duszczyk, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges. *Intereconomics*, 57(3), 162–168.
- Easton, D. (1957). An Approach to the Analysis of Political Systems. *World Politics*, 9(03), 383–400.
- Edo, A., Ragot, L., Rapoport, H., Sardoschau, S., & Steinmayr, A. (2018). *The effects of immigration in developed countries: Insights from recent economic research* (No. 05). EconPol Policy Report.
- European Commission. (2022). *Labour Market Integration of Refugees in the EU Report*.
- Helton, A. C., & Jacobs, E. (1998). What is forced migration. *Geo. Immigr. LJ*, 13, 521.
- International Institute of Management. (2005). *Gross National Well-being Index (GNW Index)*.
- Scott, W. R. (1987). The adolescence of institutional theory. *Administrative Science*

- Quarterly, 32(4), 493–511.
- International Organization for Migration (IOM). (2023). *Labour market integration of Ukrainian refugees in Poland*.
- Ratha, D. (2003). *Workers' remittances: An important and stable source of external development finance*. Global Development Finance 2003. World Bank.
- James, F. J., Romine, J. A., & Zwanzig, P. E. (1998). The effects of immigration on urban communities. *Cityscape*, 171-192.
- Jean, S., & Jiménez, M. (2011). The unemployment impact of immigration in OECD countries. *European Journal of Political Economy*, 27(2), 241-256.
- Korzeniewski, K., & Shkilna, M. (2023). Ukrainian war refugees and migrants in Poland. *PubMed Central*.
- Zapata-Barrero, R., & Yalaz, E. (2018). Qualitative research in European migration studies. *Springer Nature*.
- Nikolov, P., Salarpour, L., & Titus, D. (2021). *Skill downgrading among refugees and economic immigrants in Germany: Evidence from the Syrian refugee crisis*
- Nassari, J. (2009). Refugees and forced migrants at the crossroads: forced migration in a changing world. *Journal of Refugee Studies*, 22(1), 1-10
- National Bank of Poland (Narodowy Bank Polski). (2023). *Poland's economic outlook*.
- Office for National Statistics. (2024). *Inclusive Income: A New Measure for Economic Growth*.
- Porter, M. E., Stern, S., & Green, M. (2014). *Social Progress Index 2014*. Social Progress Imperative.
- Maystadt, J. F., & Verwimp, P. (2014). Winners and losers among a refugee-hosting population. *Economic Development and Cultural Change*, 62(4), 769–809.
- Ruiz, I., & Vargas-Silva, C. (2013). The economics of forced migration. *The Journal of Development Studies*, 49(6), 772-784.
- Castells, M. (1996). *The rise of the network society* (Vol. 1). Blackwell Publishers.
- Sirkeci, I. (2005). War in Iraq: Environment of insecurity and international migration. *International Migration*, 43(4), 197-214
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych. (2023). *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2022*. Departament Statystyki i Prognoz Aktuariatnych. Retrieved from https://www.zus.pl/documents/10182/2322024/Cudzoziemcy+w+polskim+systemie+ubezpiecze%C5%84+spo%C5%82ecznych_2022.pdf
- Statistics Poland (Główny Urząd Statystyczny). (2024). *Statistical Yearbook of the Republic of Poland*.
- Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J.-P. (2009). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.
- Tunali, I. (2000). Rationality of migration. *International Economic Review*, 41(4), 893-920.
- UNHCR. (2025). *Ukraine Refugee Situation report*.
- United Nations Development Programme. (2020). *Human Development Report 2020: The Next Frontier—Human Development and the Anthropocene*. UNDP.

- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (1999). *Global transformations: Politics, economics and culture*. Stanford University Press.
- Jaccard, J., & Jacoby, J. (2010). *Theory construction and model-building skills: A practical guide for social scientists*. Guilford Press.
- Castles, S. (2003). *Towards a sociology of forced migration and social transformation*. *Sociology*, 37(1), 13–34
- United Nations Environment Programme. (2018). *Inclusive Wealth Report 2018: Measuring Progress Toward Sustainability*. Cambridge University Press
- De Vaus, D. (2001). Research design in social research.
- Broomhead, D. S., & Jones, R. (1989). Time-series analysis. *Proceedings of the Royal Society of London. Series A, Mathematical and Physical Sciences*, 423(1864), 103–121.
- Yin, R. K. (2017). *Case study research and applications: Design and methods*. Sage publications.
- International Organization for Migration. (2019). *Glossary on Migration* (2nd ed.). IOM
- De Leon Miranda, J. C., & Nguyen, V. A. (2025, March 25). Effective tax administration is critical in enhancing growth and creating jobs. *World Bank Blogs*. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/en/governance/effective-tax-administration-is-critical-in-enhancing-growth-and>
- International Association for the Study of Forced Migration. (n.d.). *Mission of the IASFM*. Retrieved from <https://www.efms.uni-bamberg.de/iasfm/mission.htm>
- Bank Gospodarstwa Krajowego. (2025). *Wpływ migrantów z Ukrainy na polską gospodarkę*. Departament Badań i Analiz. Retrieved from https://www.bgk.pl/files/public/Raporty/20250310_Wp%C5%82yw_imigrant%C3%B3w_z_Ukrainy_na_polsk%C4%85_gospodark%C4%99_FINAL.pdf
- European Central Bank. (2023). *Survey of Professional Forecasters – Table 3: HICP inflation forecasts, third quarter of 2023*. Retrieved from https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/survey_of_professional_forecasters/html/table_3_2023q3.en.html
- Novytska, A. (2023, May 20). *На роздоріжжі: як українці мають сплачувати податки, якщо проживають у Польщі*. Sestry. <https://www.sestry.eu/statti/na-rozdorizhzh-yak-ukrayinci-mayut-splachuvati-podatki-yakshcho-prozhivayut-u-polshchi>
- Aiyar, S., Barkbu, B. B., Batini, N., Berger, H., Detragiache, E., Dizioli, A., Ebeke, C. H., Lin, H., Kaltani, L., Sosa, S., Spilimbergo, A., & Topalova, P. (2016). *The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges* (IMF Staff Discussion Note No. 16/02). International Monetary Fund. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2016/12/31/The-Refugee-Surge-in-Europe-Economic-Challenges-43609>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2007). *Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons*
- Onghena, P. (2005). Single-case designs. In B. Everitt & D. C. Howell (Eds.), *Encyclopedia of statistics in behavioral science*
- ZUS (Zakład Ubezpieczeń Społecznych). (2024). *Raport o zatrudnieniu cudzoziemców w Polsce*.